

tende billedmateriale værket til en velegnet introduktion til et nærmere studium af krigsperioden. Den største værdi af »The Great War« er dog nok den historiske dokumentation, som næsten hvert eneste fotografi indeholder. Her præsenteres man for epokens våben og uniformer, dens taktiske fremgangsmåder, skyttegravskrigen, de første militære aeroplaner og luftskibene, for skibstyperne og deres kampskader, de første kampvogne og en lang række af krigens militære hovedpersoner. Bogen har et alfabetisk ordnet og meget omfattende register over 31 spalter, der henviser til tekstsider så vel som billedsider og gør den værdifuld også som opslagsbog.

HELGE KLINT

ALISTAIR HORNE: Verdun 1916. På dansk ved Mogens Boisen efter »The Price of Glory, Verdun 1916« (Mac Millan & Co. Ltd. 1962). København, Gyldendal, 1966. 19 illustrationer og 2 kort. 52 kr., indb. 65 kr.

Siden originaludgaven »The Price of Glory« så dagens lys i 1962 har Det kgl. Garnisonsbiblioteks eksemplar været næsten konstant udlånt. Allerede samme år genoptryktes bogen, hvis succes er såre forståelig.

Alistair Horne er en af Englands kendteste udenrigskorrespondenter og har flere bøger til dels med militære emner bag sig. Som 18-årig gjorde han i 2. verdenskrigs sidste år tjeneste i RAF, men afsluttede sin militære karriere som kaptajn i The Coldstream Guards – forudsætninger, der er kommet Horne til god nytte ved den foreliggende skildring af en af 1. verdenskrigs oftest beskrevne episoder. Man kan kun bifalde Liddell Hart, som ved bogens fremkomst fandt den overmåde fængslende – »et i høj grad gribende billede af denne grusomme kamp og den bedste beretning herom, som jeg endnu har læst . . . den måde, hvorpå forfatteren har ordnet og præsenteret det veldokumenterede stof, er højst imponerende«.

Hidtil er Verdun-tragedien næsten udelukkende blevet behandlet af franske og tyske skribenter, og Hornes bedrift er, at han under skyldig hensyntagen til såvel fransk som tysk side, og bl. a. ved udnyttelse af hidtil upåagtede øjenvidneskildringer, har præsteret en på samme tid udførlig og fængslende redegørelse for historiens »værste« og længste slag – helvedet ved Verdun varede jo fra midten af februar til midten af december 1916.

Hornes bog skiller sig ud fra flertallet af de senere års så hyppige journalist-historiske skrivelser, bl. a. ved sin særdeles omfattende bibliografi. Fortegnelsen over vigtige kilder tæller ikke færre end 188! Selv om Horne naturligvis i udstrakt grad og dygtigt drager nytte af hidtil offentliggjorte kilder, er det nok hans egne observationer, hans fascinerende greb på at sætte dette rystende materielslag ind i en større sammenhæng og hans evne til at karakterisere begge siders hovedaktører, der hæver bogen væsentligt op over så megen anden krigslitteratur. Her føres læseren nok frem fra måned til måned gennem slagets rystende faser, men forfatteren evner inciterende at åbne videre horisonter – i øvrigt en af kapiteloverskrifterne. Franskmændenes Maginot-koncept i efterkrigstiden så vel som tyskernes panserkiletaktik i 2. verdenskrig har begge deres forudsætninger på Verduns forpestede slagmark.

Af bogens næsten 30 kapitler er de to sidste »Eftermælet« og »Epilog« nok de mest tankevækkende. Her trækkes flere højst interessante linier op til 2. verdenskrig, og der præsteres en række karakteristikkere af slagets hovedpersoner, hvoraf Petain med rette har påkaldt forfatterens særlige opmærksomhed.

Bogens register bør fremhæves, fordi det ikke alene omfatter personer og stednavne men også i et vist omfang militære begreber som f. eks. *attaque à outrance*, *limonage*, rullende spærreild og flammekastere.

Hornes bog kan læses med stort udbytte, hvad enten man anlægger en militær, en litterær eller en historisk vurdering – og bogen har ingenlunde lidt ved den overførelse til dansk, som nu foreligger ved Mogens Boisen. Oberstløjtnant Boisen er forlængst anerkendt som en af vore mest fremragende oversættere – eller rettere »fordanskere«, for i det foreliggende tilfælde er der i hvert fald tale om noget langt værdifuldere end en simpel oversættelse. Som oversætter af militært præget litteratur gør næppe nogen herhjemme Boisen rangen stridig – og hans arbejde er også denne gang som helhed taget i særklasse. Men når dette er sagt, kan det ikke lades unævnt, at Boisen tilsyneladende ved oversættelsen af en række militære udtryk har haft lidt for travlt til at ramme helt præcist. Således oversættes *breech block* til kilemekanisme i stedet for bundskruer, og *flanking galleries* bliver til flankegallerier (rettere flankerings-), hvor det »danske« udtryk *kaponiere* burde være brugt. At gengive *first-aid post* ved infirmeri er vel frit – det betyder forbindeplads. Men eksempler som disse er jo ikke katastrofale – Boisen rammer aldrig helt ved siden af.

Den danske udgave af »*The Price of Glory*« adskiller sig fra den oprindelige på et par punkter. I den danske har man sparet halvdelen af de fotografiske illustrationer, men til gengæld bringes flertallet af dem i et større format, hvad flere vinder ved. Men efter anmelderens opfattelse burde danske læsere ikke være snydt for portrætterne af de fire tyske befalingsmænd, der hver for sig og næsten samtidig »erobrede« fort Douaumont, og de to luftfotografier af fortet før og efter artilleribeskydningen er så talende, at de savnes. Også på et andet felt fremtræder den danske udgave lettere beskåret. I efterskriften – originalens *Reference Notes* – er kun de indledende afsnit medtaget, medens angivelsen af hovedkilderne til de enkelte kapitler er udeladt, hvilket i hvert fald ikke øger bogens værdi som historisk arbejde.

HELGE KLINT

OLAV RISTE: *The Neutral Ally. Norway's Relations with Belligerent Powers in the First World War.* Scandia Books. Oslo, Universitetsforlaget, 1965. 295 s. 18 no. kr.

Nærværende bog er en noget udvidet bearbejdelse af en afhandling, hvorved forfatteren har erhvervet doktorgraden ved Oxford universitet. Undersøgelsens formål er at redegøre for, hvorledes Norge som neutral stat søgte at varetage sine nationale interesser i forhold til Tyskland og Storbritannien samt USA under første verdenskrig. Forfatteren udviser i selve undersøgelsens udformning en rosværdig begrænsningskunst, idet han med klar begrundelse udelader omtale af Norges forhold til andre krigsførende stater og af de indenrigspolitiske forhold. Materialet er fremdraget fra norske ministerialarkiver, tilsvarende tyske,